

PhDr. Emil Voráček, DrSc.

Posudek školitele

disertační práce

Mgr. Vít Štaif: "

Úsilí o prvou hegemonii versus rozšiřování mocenské roztržštěnosti po studené válce

Praha 2015, 293 s.

Autor ve své disertační práci vychází z rozsáhlého pramenného výzkumu a hlubokých znalostí příslušné literatury, který pak využívá k příslušné analýze. Práce je faktograficky přímo nabitá. Ovšem pak může vyznívat i poněkud deskriptivně. Autor vychází z teoretického rámce ofenzivního a defenzivního realismu, nejen v úvodu, ale zejména v průběhu celé práce. V této rovině přistupuje k formulování výzkumné otázky, ale i hypotéz, které následně testuje.

V úvodu se obsáhle věnuje okolnostem konce studené války. Celou práci prolíná i připomínání dvojakého pohledu zahraniční politiky USA na dění ve světě, co do hodnocení příslušných hnutí, i co do přehlížení určitých nectností toho kterého režimu, jež USA podporovaly.

V souvislosti s tímto rámcem je strukturována celá práce. Po hutném úvodu a vysvětlení souvislostí, přistupuje V. Štaif k analýze průběhu a výsledků klíčových střetů, které následovaly po studené válce a v nichž se různou měrou Spojené státy angažovaly, buď prostřednictvím diplomatického tlaku a dalších politických prostředků, nebo přímou účastí – vojenskými operacemi.

Pracuje zde jak s bohatou faktografií, byť text občas vyznívá poněkud více popisně, současně sleduje hlavní linii výzkumu v souladu se zadáním práce. Šest, můžeme říci případových studií, které tvoří mohutné jádro celé práce, mu slouží ke zhodnocení linie vývoje úsilí vlády Spojených států v prosazování jejích cílů, v rámci okruhů klíčových pro klasifikaci amerického postupu.

Potvrzuje se zde, že autor vybral optimální teoretický rámec, tj. rovinu defenzivního a ofenzivního realismu. Pochopitelně mohl zde pracovat i v rámci jiných koncepcí z oblasti teorie mezinárodních vztahů, minimálně toto by si zasluhovalo zmínku v úvodu práce.

V následujícím analytickém zhodnocení shrnuje dílčí výsledky výzkumu, charakterizuje přístupy vlády Spojených států, jakým způsobem vyhodnocovala bezpečnost/nebezpečnost vývoje v daném teritoriu, jakož i adekvátnost použití

příslušných nástrojů k prosazování svých zájmů, resp. zájmů společností, v jehož čele Spojené státy postupovaly. Ve všech těchto krocích se také odráží i přístup k pojetí a respektování mezinárodního práva a jeho prostředků, zde má autor poněkud větší rezervy. Štaif zde disciplinovaně postupoval v rámci hlavní linie analýzy, ale i v zájmu rozsahu práce, která by pak nutně musela doznat podstatně většího rozsahu. Na tuto analýzu navazuje také poměrně stručný závěr, v němž jsou shrnuty základní výsledky práce. Základní z nich je poznatek, že od konce studené války se kromě USA, „o nastolení hegemonie mnohostranné povahy, a při tom ve světovém rozsahu, zatím nepokusila již žádná jiná mocnost.“ Zde také autor přistupuje i k pohledu na příležitostné vyvažování s účastí hlavních velmocí jež zasedají v RB OSN i růstu vlivu dalších regionálně silných států.

Práce nesporně představuje cenný příspěvek k dané problematice zpracovaný v české odborné komunitě. Její nejsilnější devizou je to, že text je velice důkladně promyšlen, vnitřně hluboce provázán. Autor velice usiloval o ozřejmění, přiblížení těchto vnitřních provázaností, souvislostí, což klade značné nároky na samotného čtenáře.

Autor věnoval značnou péči zpřehlednění dizertace, nicméně v případě, že by uvažoval o jejím publikování, zasluhovala by si další redakční práce.

Práce Víta Štaifa splňuje po stránce formální i obsahové požadavky na doktorandskou dizertaci.

Doporučuji ji k obhajobě.

Praha, 28. června 2015

PhDr. Emil Voráček, DrSc.

Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.

Prosecká 76

190 00 Praha 9

voracek@hiu.cas.cz